

מתעסק

ביסוד הפטור מחמת ‘שינוי הסדר’ ובחילוק שבין פטור ‘אשר חטא בה’ לפטור ‘מלאכת מחשבת’

רמב"ם וראב"ד בענין מתעסק (פ"א משבת)

ה"ח: כל המתכוין לעשות מלאכה ונעשה לו מלאכה אחרת שלא נתכוין לה פטור עליה לפי שלא נעשית מחשבתו. כיצד זרק אבן או חץ בחברו או בבהמה כדי להורגן והלך ועקר אילן בהליכתו ולא הרג הרי זה פטור, הרי זה קל וחומר אם נתכוין לאיסור קל ונעשה איסור חמור כגון שנתכוין לזרוק בכרמלית ועברה האבן לרשות הרבים שהוא פטור וכן כל כיוצא בזה. נתכוין לעשות דבר המותר ועשה דבר אחר כגון שנתכוין לחתוך את התלוש וחתך את המחובר אינו חייב כלום וכן כל כיוצא בזה.

ה"ט: נתכוין ללקוט תאנים שחורות וליקט לבנות או שנתכוין ללקוט תאנים ואחר כך ענבים ונהפך הדבר וליקט הענבים בתחילה ואחר כך תאנים פטור אף על פי שליקט כל מה שחשב, הואיל ולא ליקט כסדר שחשב פטור, שבלא כוונה עשה שלא אסרה תורה אלא מלאכת מחשבת.

ה"י: היו לפניו שתי נרות דולקות או כבויים נתכוין לכבות זו וכבה את זו והדליק זו והדליק את זו חייב שהרי עשה מן המלאכה שחשב לעשותה. הא למה הוא דומה למי שנתכוין ללקוט תאנה זו וליקט תאנה אחרת או למי שנתכוין להרוג את זה והרג את זה, שהרי נעשית מלאכה שחשב לעשותה.

וכתב הראב"ד: אמר אברהם המחבר הביא הדברים כפשטן וכאשר עיינתי בגמ' במקומן בכריתות לא מצאתים שיתקיימו כן, דרב יהודה אותביה לשמואל מרא דשמעתא ממתני' דא"ר יהודה אפי' נתכוין ללקט תאנים וליקט ענבים וכו' ר"א מחייב חטאת ור' יהושע פוטר והא הכא דמתעסק הוא ור' יהושע לא קא פטר אלא ממינא למינא אבל בחד מינא ר' יהושע נמי מחייביה וא"ל שיננא שבוק מתניתין ותא אבתראי הב"ע שאבד מלקט מלכו אלמא בחד מינא מתעסק הוא ופטור וא"כ היינו נתכוין לכבות את זו וכבה את זו אלא ע"כ מתניתין בלהקדים היא שאם נתכוין לכבות את זו ותחלה וכבה את זו או להדליק את זו ותחלה והדליק את זו חייב דכיון דחדא מלאכה היא וחדא מינא בהקדמת זו לזו לאו שינוי מחשבה היא אבל בכיבוי והדלקה אם שינה בהקדמה פטור וכן תאנים וענבים דא"ר יהודה ליקדם קאמר נתכוין ללקוט תאנים תחלה וליקט ענבים ר' יהושע פוטר אבל בחד מינא ליקדם חייב. ואני תמה איך חשב כזאת שאם חשב ללקוט תאנים ואחר כך ענבים ונהפך הדבר יהיה פטור וכשחשב להדליק את זו והדליק את זו יהיה חייב זה שעשה כל מלאכה שחשב לעשות פטור וזה שלא עשה כלום יהיה חייב, זהו תמהון לבב.

ה"א: אבל אם נתכוין להדליק ראשונה ולכבות שניה אחריה ונהפך הדבר וכבה ראשונה ואחר כך הדליק שניה אחריה פטור. כבה זו והדליק זו בנשימה אחת חייב, שאע"פ שלא הקדים ההדלקה הרי זה לא איחר אותה אלא שתיהן כאחת ולפיכך חייב וכן כל כיוצא בזה וכל העושה מלאכה במתעסק ולא נתכוין לה פטור.

בדינים אלו ישנם כמה שאלות, וכמה דברים הצריכים ביאור, חלקם כבר בדינא דגמרא בכריתות, וחלקם בחידושי הרמב"ם, נכרוך את הדברים יחד ועיינו נשכיל בעומקה של הלכה.

האם שינוי 'סדר' הוא רק שינוי 'זמן'

(א) הדבר הראשון שצריך לעיין בו הוא מדוע שינוי הסדר מוגדר מתעסק. הרי על עצם שינוי זמני העשייה לא נשמע מעולם שזה 'מתעסק', שהחושב לקצור בשעה ארבע, וקצר רגע אחד לפני ארבע, או רגע אחד אחרי ארבע - כיון שחשב שעכשיו ארבע, הדעת אינה מקבלת שיהיה זה בכלל מתעסק. וא"כ תימה על כל החושב לקצור קודם ענבים ואחר כך תאנים והחליף

הרב אליעזר הכהן בן פורת

וקצר קודם תאנים ואחר כך ענבים, מה פטור מתעסק שיין בו הרי עשה כל מה שחשב, ולא החליף אלא את זמני העשיה, ומדוע יפטר.

ובשלמא במקרה הנזכר בהלכה י”א על השינוי בזמני הכיבוי וההבערה, שם אפשר להשתדל ולומר שיש שינוי בכל תבנית המקום, שהרוצה להקדים את הכיבוי רצה להיות רגע אחד בחשיכה, והרוצה להקדים את ההבערה רצה שלא יהיה רגע אחד בחשיכה, וא”כ המשנה טעה והעמיד ‘מקום שונה’ מהמקום שהמלאכה צריכה להעמיד.¹ אבל בשינוי הסדר בין תאנים לענבים אפילו חילוק ממין זה אי אפשר לנו למצוא. ומצווה לעיין איזו נפילה יש בעושה את אותם מעשים שרצה ורק שינה בסדר העשיה דמה”ט יהיה בו פטור של מתעסק.²

ואחרי קושיא זו בא מה שתמה הראב”ד עד כדי תמהון לבב כיצד יש מקום בסברא להבין שהקובע בלבו לכלות על ידי בערה חפץ מסוים, ושגה וכילה על ידי בערה חפץ אחר, או המתכוין להפסיק חיות תאנה זו והפסיק חיי תאנה אחרת, הוא נידון כעושה מדעת, ואילו העושה את כל מה שרצה לעשות, אלא שהחליף את סדר העשיה, הוא נקרא עושה בטעות. והוא באמת פלא.

הדבר הנוסף שצריך להבין בבנין הגמרא זה מדוע דוק אחרי שהביאו את דברי שמואל הפוטר מתעסק בשבת מקרא דמלאכת מחשבת, מקשים על דבריו ממקומות שנראה שמחייבים מתעסק, וכי שמואל הוא זה שחידש את פטור מתעסק, והרי זו כבר משנה, ומה מיוחד בחידוש שהפוטור זה ‘מלאכת מחשבת’ שכלפי זה העמידו כקושיא את כל המקומות שלא פטרו בהם דברים הדומים כמתעסק. וכבר עמדו בזה האחרונים.

נמצאנו משתדלים לברר. א. מה בין שינוי סדר המעשים ובין שינוי זמני העשיה. ב. כיצד מי שמשנה את הסדר יותר קל ממי שמחליף את החפצא. ג. מדוע כל שאלות הסוגיא בכריתות הם על שמואל שלמד פטר מתעסק ממלאכת מחשבת ולא על עיקר דין המשנה הפוטרת מתעסק.

בנין פטור מתעסק העולה מהילפותא דמלאכת מחשבת לעומת הפטור העולה מאשר חטא בה

(ב) נחלקו הראשונים האם הילפותא לפטור מתעסק ואשר חטא בה ומלאכת מחשבת מלמדת לפטור מקרים שונים, שהידוע מאשר חטא בה לא היה עולה ממלאכת מחשבת והעולה ממלאכה מחשבת לא היה עולה מאשר חטא בה, ולכך לשבת עצמה צריך את שתי הילפותות, והיא שיטת תוספות והראשונים. א”ד משניהם יש לנו לפטור את כל הנפטרים במתעסק בשבת, וקרא דאשר חטא בה יכול להוסיף על קרא למלאכת מחשבת רק בכך שהוא מלמד לפטור בשאר איסורי תורה והיא שיטת רש”י.

ושיטת הרמב”ם בדבר זה אינה מפורשת כדה”צ, אמנם בלא”ה כל דבריו בהלכות שהבאנו מדברים רק על הלכות שבת, והוא הזכיר להדיא כמה פעמים את הפטור מחמת שהמתעסק אינו ‘מלאכת מחשבת’, לכך די לנו אם נבאר את האמור בדבריו על פי הדפוס של מתעסק כפי שזה בא מתחומי גבולות מלאכת מחשבת. [ואע”פ שהפטור על המחליף את סדר המעשים נשנה בגמרא (כריתות כ’ ע”א) כלפי הילפותא דאשר חטא בה ולא כלפי הילפותא דמלאכת מחשבת. מ”מ ברמב”ם קבע את הדין

¹ ובאמת גם זה נראה קשה, כיון שהפרט האם המקום מואר או חשוך אינו חלק מהיצירה שבמלאכה.

² והיה אפשר להשתדל ולתרוץ שהסיבה שמעשה זה מוגדר ‘מתעסק’, זה לא מחמת ‘שינוי הסדר’, אלא מחמת המתעסק הפרטי לכל מעשה בפני עצמו, שהגברא החליט שהוא עושה מעשה גברא של ‘כיבוי’ ועשה במקומו מעשה גברא של ‘הדלקה’.

אמנם מלשון הרמב”ם נראה שהדבר נידון כמתעסק מחמת שליטתו לא בסדר שחשב, דהיינו ששינוי הסדר עצמו הוא דבר הגורם פטור מתעסק, ולכך עדיין קושיא במקומה עומדת. [ולכך אע”פ שיתכן שסברא זו נכונה, מ”מ אנו משתדלים לבאר את סברת הפטור שחידש הרמב”ם מחמת ‘שינוי הסדר’].

הרב אליעזר הכהן בן פורת

כפטור העולה ממלאכת מחשבת, וכבר האריכו המפרשים ביסוד שיטתו בכמה אופנים, לכך נעמוד בהלכה זו רק כפי העולה משיטה זו שהפטור בזה נולד מהילפותא דמלאכת מחשבת].

ובשביל לעמוד על רוח הדפוס של מתעסק היוצא מהילפותא דמלאכת מחשבת נביא מה שלמדו המפרשים מהקושיא השלישית שהבאנו, שבנין הגמרא ששאלה מכמה מקומות שרואים שלא פוטרם בהם מתעסק, והשאלות הם על 'שמואל', מכאן נלמד שאם מתעסק נפטר מחמת שאינו מלאכת מחשבת, תחומי הפטור רחבים הרבה יותר מאשר אם הפטור הוא מאשר חטא בה, לכך רק כאשר למדנו מדברי שמואל שהפטור צריך להיות רחב וכולל, שואלים מכמה מקומות שרואים בהם את צמצום הפטור.

ועל פי דברי המפרשים מוטל עלינו עתה להבין מה היא המידה הרחבה של המתעסק דמלאכת מחשבת לעומת המידה המצומצמת של מתעסק דאשר חטא בה, מה חידשה תורה בזה ומה חידשה תורה בזה, ומדוע זה פטור גדול ורחב וזה פטור צר ומצומצם.

ותחילת הביאור זה להזכיר מהו דפוס הפטור של המתעסק, שהמתעסק אינו נפטר מחמת שהוא פחות נתבע על חוסר זהירותו, וכאשר הבאנו בסימן - יסוד מתעסק, אלא הפוטר הוא 'העדר שם העושה' מהגברא, דחידשה תורה בפטור מתעסק שחובת 'כפרה' בתורה אמורה רק כלפי החלות שם שחל על האדם על ידי המעשה, וחידשה תורה שמידת הזיקה הקיימת בין האדם ובין המעשה במקרה של מתעסק אינה מספיקה לקבוע את שמו כעושה עבירה מחמת שהניתוק בינו ובין המעשה היה בחלק של 'מה' הוא עושה ולא רק בחלק של 'למה' הוא עושה. וכבר הארכנו במקומו (סימן - יסוד מתעסק).

והנה גם המיעוט של 'חטא בה' וגם המיעוט של 'מלאכת מחשבת' שניהם מגלים דבר זה שהכפרה הנצרכת היא על חלות שם גברא כבעל עבירה, אך מ"מ המתבונן ימצא ביניהם חילוק גדול. שהחלות שם גברא הצריכה כפרה מקרא דאשר חטא בה זה חלות שם גברא כחוטא, שהמידה העומדת למבחן היא שם החטא הנמצא על הגברא, דפעמים רבות מעשה החטא בפני עצמו - לולי העבירה לא היה קובע שם גברא כלל, ורק העוון הוא הפועל בו רושם שיקבע שם גברא על העושה, וכגון המכבה את אש המערכה, לולי שהיה בדבר איסור, המכבה לא היה נתפס בשם מסוים זה של 'מכבה את אש המערכה', כיון שלולי האיסור אין במעשה זה סיבה לתת שם מסוים בגברא יותר ממכבה את האש שבחצירו, ורק האיסור המסוים לכבות את אש המערכה הוא שהוליד שם תואר מסוים למי שיכבה שהוא נקרא 'מכבה את אש המערכה'. ולכך כאשר אנו באים ללמוד מה חידשה תורה בחובת כפרת העושה בשגגה - ומיעוט המתעסק, אנו מפרשים ששם 'בעל עבירה' הנקבע עליו הוא הזוקק כפרה.

מאידך חלות שם עוון עושה מלאכה בשבת הוא חלות שם 'בעל מלאכה' בעלמא, שעוון השבת הוא ביטול השביתה, וכל יוצר יצירה הרי הוא מתנגד לשביתה בעצם זה שהוא נעשה בעל מלאכה, וא"כ החלות שם הנידונת בשבת אינה שם המעשה הנולד רק מחמת עבירה, אלא זה שם כללי הקיים על הגברא בין בחול ובין בשבת, אלא שקביעות גברא בשם זה בשבת זה עצמו העבירה וחילול השביתה.

ומינה שכאשר לימדה תורה לחייב רק על 'מלאכת מחשבת' פירושו שצריך לאמוד ולמדוד האם האדם נקבע במעשיו בחול כבעל מלאכה, ועל פי זה נדע האם הוא חילל במעשיו את השביתה, וממילא פטור מתעסק לא יורד לו רק מחמת העדר שם 'בעל עבירה', אלא מחמת שהמתעסק אינו נקרא 'בעל מלאכה', ונמצא שלא נתחללה השביתה.

וזה הטעם שאכן מידת הפטור דמתעסק בשבת יותר רחבה, כיון שהיא מוציאה מן הכלל את כל מי שאינו 'בעל מלאכה' באופן כללי, ולא רק את מי שאינו נתפס בעסק 'עבירה'. ומה"ט קושיות הגמרא הם על שמואל שהרחיב את פטור המתעסק על כל מי שאינו 'בעל מלאכה'.

הרב אליעזר הכהן בן פורת

הפסד 'מחשבת' שיש בשינוי סדרי המלאכות

ג) ואחר שאנו מבינים את עיקר המידה מעתה נוסיף נדבך ונעלה קומה ונבין במידת ההלכה הרואה בשינוי סדר העשיה שינוי ממלאכת מחשבת.

דנבין שהמסדר מעשיו בסדר מסוים האדם תופס זאת כיצירה אחת כללית, שהרוצה בדווקא לקצור תאנים ואח"כ ענבים או לכבות ואח"כ להדליק, יש מקום לרושם כללי שאין כאן רק אוסף פעולות בסדר מסוים, אלא נעשה כאן 'אשכול' של פעולות, שאמנם האשכול מורכב מפרטים נפרדים, אך הסדר והתבנית מביאים רושם של אחדות אחת לכל אוסף הפעולות - כאשר יצירת היוצר נתפסת על העמדת בנין האשכול באותו סדר שבדעתו לסדר.

וכיון שכן שינוי הסדר אינו רק שינוי בזמני העשיה, אלא הוא שינוי בכל תואר היצירה - וממילא בתואר בעל היצירה, שהרוצה להדליק ואחר כך לכבות הוא ביקש לעמוד בתואר בעל יצירה כוללת שבנינה 'הדלקה וכיבוי', וכאשר השתבשו מעשיו וכיבה ואחר כך הדליק נעשתה יצירת 'כיבוי והדלקה', וכיון שאין חלות שם גברא אלא לדעת, נמצאת היצירה שלא לדעת - יצירה שלא קבעה שם 'יוצר' על הגברא כפי שהיה בדעתו, וממילא לא נתחללה שביתתו.

ביאור חילוק הרמב"ם בין שינוי הסדר שהוא פטור ובין שינוי מקום המלאכה שהוא חייב

ומעתה כבר נבין נפלא שזה החילוק שראה הרמב"ם בין המתכוין להדליק זו והדליק זו וכדו' שהוא חייב ובין משנה 'סדר' הדלקה וכיבוי שהוא פטור, שהרוצה להדליק זה והדליק זה רצה לעמוד כיוצר 'הדלקה', ואכן יצר 'הדלקה', ולכך שמו קבוע בו 'מבעיר'. משא"כ הרוצה להדליק ואח"כ לכבות רצה ליצור יצירת 'הדלקה וכיבוי' (הכוללת בכללה שני פרטי יצירה - וחייב שתיים), ויצאה מתחת ידו יצירת 'כיבוי והדלקה' וא"כ לא נקבע בו שם גברא כשם היצירה, ואין בו חילול שביתה ולא צריך כפרה.

ואע"פ שהעוון שבמעשה הוא היצירה המסוימת של הכיבוי לחוד ושל ההדלקה לחוד, ואכן זו היא סברת הראב"ד. סברת הרמב"ם היא דאחר שיצירה משותפת זו נותנת תפיסה חדשה גם לחלקי פרטי היצירות הנפרדות הגלומות בתוכה, זה עצמו מהוה שינוי בתואר היוצר גם בשם המסוים של היוצר הנקבע בו לכל חלק פרטי שביצירת היצירה, וממילא כבר כאשר הוא שגה במעשה הכולל והפך בתוכו את פרטי היצירה מכפי שעלתה אצלו במחשבה תחילה, יצא מתבנית היצירה שקבעה דעתו גם בחלקי הפרט ובא לשם ותואר שלא היה בדעתו, והוא פטור מתעסק.

החילוק בין המדליק ומכבה בשתי נשימות ובין המדליק ומכבה בנשימה אחת

ד) אמנם מעתה תעלה לנו הלכה אחת בתימה גדול. דהביא הרמב"ם (ה"א) את דין הגמרא שכל שהתכוין להדליק ואחר כך לכבות, והוא שינה וכיבה ואחר כך הדליק, אם עשה זאת בנשימה אחת (היינו 'נשימה' אחת) חייב. דנהי שלא 'הקדים' את ההדלקה כרצונו, מ"מ גם לא 'איחר' את ההדלקה, ועל כן אין בו פטור מתעסק של שינוי הסדר.

ועל פי מה שביארנו בסוד מידת מתעסק דשינוי הסדר הלכה זו קשה וחתומה, דאם הביטוי של המתעסק זה מחמת הראיה הכוללת כאחת את כל בנין העשיה בתבנית גדולה של יצירה בשלבים שונים, א"כ גם המחליף את מחשבתו ובמקום יצירה של בזה אחר זה נעשה לו הדבר בבת אחת, אף זה שינוי, שבמקום לעשות תבנית של הדלקה וכיבוי בזה אחר זה, או אפילו במקום לעשות יצירת 'בבת אחת' המעמידה סדר של 'הדלקה וכיבוי', עשה בנין חדש של 'כיבוי והדלקה' בבת אחת, והסברא הפשוטה נותנת שמשפט אחד יהיה לשניהם המחליף מהדלקה ולכיבוי לכיבוי והדלקה בבת אחת כמו המחליף בין הדלקה וכיבוי לכיבוי והדלקה, וראוי לו להיפטר לגמרי, (עיין שטמ"ק כ' ע"ב ע"ד רש"י ד"ה להקדים).³

³ דבשלמא אם היה הביאור כנ"ל בהערה - שהמתעסק הוא נידון על תואר כל מעשה בפני עצמו, בזה היה מובן דכל שהוא

הרב אליעזר הכהן בן פורת

ובפשוטו יש לראות בזה פירכא על כל מה שביארנו ביסוד ההלכה. אך באמת כאשר נבחן לפרטים. א. את פרטי המציאות של פעולת ההדלקה והכבוי, ופעולת הכיבוי וההדלקה, בנשימה אחת, ובשתי נשימות. ב. וכן נברר מדוע לא אמרו בגמרא שכיבה והדליק 'בבת אחת' אלא אמרו 'בנשימה אחת'. ג. ונראה האם 'בנשימה אחת' המלאכות נעשות 'בזמן אחד'. נראה כי אין בדבר כל טענה, אלא אדרבה הלכה זו מסייעת לביאור שלמדנו מדברי הרמב"ם.

המציאות של פעולת 'כיבוי והדלקה' לעומת פעולת 'הדלקה וכיבוי' מפורשת בערו"ל¹ דלהדליק ולכבות משכח"ל בין בנשימה אחת בין בשתי נשימות, כגון שעל ידי שדחה שלהבת בנשימתו (היינו בנשיפתו) לנר הכבוי, הדליקו - ועדיין לא נכבה הנר הראשון, ושוב נשם וכיבה אותו.

והמכבה ואחר כך מדליק - והוא עושה זאת בנשיפה אחת, משכח"ל כאשר נשיפתו דוחה את השלהבת ומעבירה אותה באחת מהנר הדולק לנר הכבוי.

אמנם החלק של המכבה ואחר כך מבעיר בשתי נשיפות, בדבר זה נשאר הערו"ל² בתימה, כיצד משכח"ל בעולם המעשה, שהרי דברי הגמרא מדברים כאשר אין לפניו אלא שתי נרות לחוד כאשר אחד דולק אחד כבוי, ואם נשיפה ראשונה כבתה את הנר הדולק, מהיכן תדליק נשיפה שניה אש בשני, וכי אש מפיו תלך.

ובספר כתר ישועה (להרב כובע ישועה על ב"ק ועוד הרבה ספרים, נדפס בקובצי 'על מסכת' כריתות) פירש שנשיפה ראשונה כיבתה את השלהבת - ונשארה גחלת, וגם זה כיבוי שחייבים עליו בשבת [דלא גרע מהמסתפק מן השמן שהוא 'חייב' לדעת הרמב"ם מפני שהוא מכהה את השלהבת], ובנשיפה שניה העביר ניצוץ מהגחלת לנר השני, ועי"ז הוא נדלק, ואע"פ שהוא מקרה רחוק, מ"מ אינו מחוק הנמנעות.

ואחר שאנו יודעים מה צורת התרחשות המאורעות בסוגיא, יש לנו לבחון כיצד נבין את דברי הגמרא 'נהי דאקדומי לא מקדים, אחורי לא מאחר', שהרי למה שראינו לעולם 'המכבה ומבעיר' בנשיפה אחת או בשתיים קודם ככה הנר הדולק ואחר כך נדלק הנר הכבוי, ואילו 'המדליק ומכבה' בנשיפה אחת או בשתיים קודם הנר נדלק ואחר כך הנר הדולק כבה, ומה שייך לומר שהוא לא איחר ממה שהיה בדעתו אחר שכל מביט רואה שהתחלפו זמני היצירה לזמנים אחרים מהזמנים שהיו בדעתו. וכבר תמה בזה בכתר ישועה שם, והוא פלא.

ועל ידי ספר זהב הקודש (כריתות) למדנו לבאר שהנידון על 'נעשה רצונו' האם נעשה רצונו והוא 'עושה' ולא 'מתעסק', זה לא דבר המוכרע על 'זמני המלאכה' אלא על 'מעשה המלאכה', שהעושה מעשים נפרדים לכל מלאכה, הוא יכול לקבוע בדעתו את הסדר והזמן של המעשים, וממילא יש גם משמעות לשינוי הסדר, כיון שקיימת תבנית כוללת לבנין המעשים כסדרן. אבל העושה מעשה גברא אחד שנולדים ממנו כמה תוצאות, אינו אדון על סדר פעולת המעשה היוצא מתחת ידו, אלא כל אדנותו מצומצמת לומר רק מה המעשה צריך להוליד ותו לא. וזה גופא מה שבאה הגמרא ללמד בתבנית ההלכה של 'אחורי לא מאחר' שכל היוצא מתחת ידו בבת אחת, כיון שאצלו אין הקדמה ואין איחור, אין הדבר בפרשת מתעסק של החלפת סדרי התרחשות התוצאה, והכל נידון כדבר אחד בזמן אחד.

וכאשר נחבר את ההלכה עם מה שלמדנו להגדיר בעיקר מידת מיעוט מתעסק ממלאכת מחשבת, דהבחינה היא האם חל על הגברא שם 'יוצר' ובאיזה תואר 'יוצר' הוא עומד, נבין את ההלכה יותר טוב, דכאשר סדר היצירה מורכב ממעשים שונים בזה נתפס היוצר בשם כפול של יצירות שונות - ובסדר המסוים שהם יוצאות מתחת ידו, שהסדר חוזר וקובע תואר כולל לגברא כעוסק ביצירה כוללת של המעשים השונים.

במעשה אחד, שמו קבוע בעצמו כפי שחשבו העושה. אבל אם הנקודה היא 'שינוי הסדר' וכמו שביארנו, הדבר תימה.

"עיון הסוגיא"

עיון ישיבתי במרחבי התורה

**"אתה יצרת" - 'העושה המעשה והתוצאה'
כללי מעשה ומלאכה בשבת ובכל התורה**

הרב אליעזר הכהן בן פורת

משא"כ המוליד יצירות שונות במעשה אחד, ובהם הסדר אינו נתפס כחלק מהתואר הנולד, בזה שם הגברא כיוצר נקבע עליו כיוצר את אותם המעשים בלי להתייחס לסדר הפנימי של בנין עשייתם, וממילא אין משמעות להחלפת סדרי המעשים אחר ששם הגברא כיוצר עומד עליו כפי שהוא היה גם אם היו המעשים נעשים כרצונו, וממילא אין בכך סתירה לכלל ההלכה של מלאכת מחשב, והוא צריך כפרה ויש לו כפרה.